

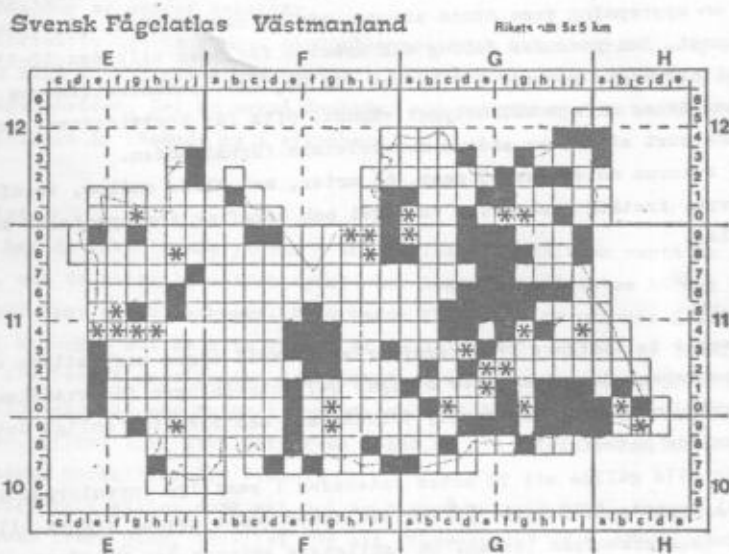
SVENSK FÅGELATLAS - VÄSTMANLAND MEDDL. 4

Lars Lindell

Allmänt

Projektet Svensk fågelatlas har nu genomfört sitt tredje verksamhetsår, vilket för västmanländsk del resulterade i att ytterligare 28 rutor färdiginventerades. Sammanlagt har därmed 91 rutor inventerats fullständigt, vilket är 25 procent av det totala antalet, vartill kommer 27 rutor som inventerats delvis. Slår man ihop färdig- och halvinventerade ytor innebär det att verksamheten i Västmanland någorlunda tidsmässigt håller sig inom projektets skisserade tidsramar.

Fördelningen av de hittills inventerade ytorna framgår av figur 1. För figuren gäller att resultaten från 15 av de färdiginventerade gränsrutorna, samt en halvinventerad ruta, rapporterats till resp. atlaschef i Värmland, Närke, Södermanland och Dalarna.

Figur 1. Inventerade rutor 1974-76.

- = färdiginventerad
- * = delvis inventerade, ej färdiga

Följande rutor färdiginventerades 1976:

10F 8e	Ove Sjöberg	11G 5e	Sören Larsson
9e	Olow Häggström	5f	Lennart Eriksson
10G 9d	Rolf Olsson	6g	Per Olsson
11F 0e	Bertil Forsberg	6i	Cunnar Lignell
3j	Arne Eklov	8j	K-C Källebrink
8j	Eero Kaaramäki	9d	Kjell Eklund
9o	Bo Eriksson	9j	K-C Källebrink
9d	Bo Eriksson	11H 0a	Anders Andersson
11G 0b	Göran Pettersson	12G 0d	Kjell Eklund
1a	Leo Mekinen	0i	Stefan Björklund
1f	Lars Buretröm	2h	Erik Andersson
1h	Lars Lindell	2i	Stefan Björklund
4a	Björn Westman	4i	Mats Forslund
4b	Olof Karlsson	4j	Mats Forslund

11i) samtliga deltagare riktes ett hjärtligt tack för väl utförda insatser, samt utskickta protokoll

Landskapinventering

Efter de lyckade försöken med inventeringar av expeditionstyp 1975 beslöts om en upprepning även denna säsong, men nu som en punkt på föreningsprogrammet. Fem personer deltog och arbetet förklarades till den 12-13 juni till Klottenområdet, rutorna 11F 9c och 11P 9d, där kommunikationerna inom ytorna underlättas av ett väl utbyggt vägnät. Ofta får korttidsinsatser av just denna sort styras av sådana mer triviala förhållanden.

I rutorna noterades 59 resp. 66 arter, med bl.a. smålom, tornfalk, nattskärpa, tretåig hackspett, varfågel och bergfink som speciellt intressanta inslag.

Resultat

Liksom i de tidigare två årsrapporterna skall några kortfattade uppgifter presenteras. Dessutom visas i figur 2-7 utbredningen för svarthakedopping, ornvärk, raphöna, backavala, törnsångare och bergfink enligt det hittills insamlade materialet.

För 1974 gällde att 23 arter noterades i samtliga inventerade ytor. Detta antal krympte 1975 till 16, för att efter denna säsong minska till 15, då fiskmåsa ströks från listan. De vanligaste arterna är: ringduva, gök, större hackspett, kråka, talgoxe, björktrast, rödvingetrast, koltrast, rödhake, trädgårdssångare, lövsångare, kungsfågel, svartvit flugsnappare, trädpip-lärka och bofink.

Några ovanliga arter från de under 1976 färdiginventerade ytorna, samt antalet rutor de påträffades i inom parantes: smålom (4), smådopping (1),

blåsänd (2), sångsvan (3), tornfalk (6), slaguggla (2), nattskärpa (3), kungsfiskare (3), vitryggig hackspett (2), trädskärpa (1), gransångare (3), varfågel (2), stenknök (1), rosenfink (6) och ortolansparv (13).

Andra udda arter 1976 var bl.a. ängshök, jorduggla, trastsångare, kärrsångare och mindre flugsnappare.

Biotopblanketter

På försök utsändes tillsammans med atlasprotokollet, en speciellt ihopsatt blankett, där inventerarna skulle notera om det i rutan fanns intressanta och kanske känsliga områden, framförallt då från ornitologisk synvinkel.

Tanken var att man på detta sätt systematiskt skulle skaffa sig en databank beträffande skyddsvärd natur i Västmanland, bl.a. för att i någon mån kunna ligga steget före eventuella exploater, då något värdefullt område hamnar i farozonen. Att efter tio atlasår kunna besitta ett i stort sett komplett material om t.ex. urskogsområden och myrar i landskapet skulle vara ovärderligt i dessa dagar av snabb miljöförändring.

Tyvärr slog inte blanketten väl ut, och blott en fjärdedel av inventerarna utnyttjade den. Av dessa returnerade blanketter frångår dock t.ex. ett par ordentliga tjäder- och orrspel, urskogsartad hackspettbiotop samt flera småsjöar av eutrof karaktär.

Även fortsättningsvis kommer biotopblanketterna att distribueras, så att vi trots allt i möjligaste mån centralt kan arkivera kunskaperna om skyddsvärda fågelområden. Det är också önskvärt att uppgifter från rutor inventerade tidigare är insända nu i efterhand.

Artantalet

I regel har de inventerade ytorna i anslutning till Malaren varit de artrikaste, och de hittills artfattigaste har legat i norrvästra hörnet av landskapet samt på Hälleskogen. Utmärkande för flera av rutorna med högt artantal är också att de ofta rymmer en traditionellt välbesökt lokal eller att där förekommit regelbunden verksamhet av annat slag, t.ex. inventeringar. Så uppvisar ett par rutor i anslutning till Delnäsområdet 116 resp. 119 arter, vilket till stor del är en följd av att inventeringstiden för båda rutorna överstiger 100 timmar.

I vanliga fall gäller dock att det är önskvärt att inventeringsinsatsen spridas över flera ytor, istället för att "överbeta" någon enstaka. Ett jämnt inventeringsstryck över såväl landskap som rike är naturligtvis också att föredra för jämförbarhetens skull.

Tabell 1. Artantalet per ruta för 81 hittills färdiginventerade atlasstyr 1975-76.

50-59	60-69	70-79	80-89	90-99	100-109	110-119	120-129
2	9	14	15	23	9	7	2

Medeltalet noterade arter för dessa 81 rutor blir 88 st.

Atlansen i andra länder

Atlasarbetet pågår som bekant också i en rad andra länder, bl.a. i ytterligare sexton europeiska. I tre av dessa - Danmark, England och Frankrike - har författarlaget avslutats och verksamheten har, eller kommer inom en snar framtid, att redovisas i bokform. Dessa verk kan beställas från respektive ornitologiska förening, dvs. Dansk Ornitologisk Forening, British Trust of Ornithology och La Société Ornithologique de France.

Juni 1977

Då gäller det då att "spotta i händerna" och komma igen under den kommande säsongen, med målsättningen att färdigställa så många som möjligt av de återstående rutorna. Av figur 1 framgår vilka rutor som är lediga och kan boka. Månaas skall också att vissa av de halvinventerade rutorna går att boka, då de som påbörjat dessa i några fall inte har haft möjlighet att fullfölja arbetet.

Betydligt fler än hittills borde delta i detta inventeringsarbete, som trots allt är en mycket lättare, men ändå stimulerande fågelforskning. Ingenting hindrar heller att ett par ornitologer slår sig ihop och delar inventeringsarbetet i en ruta.

Alla intresserade omedes att så snart som möjligt, helst åtminstone före 1 april, höra av sig med önskemål om rutor, protokollblanketter etc. Adress: Stalldrängsgatan 2, 724 66 Västerås.

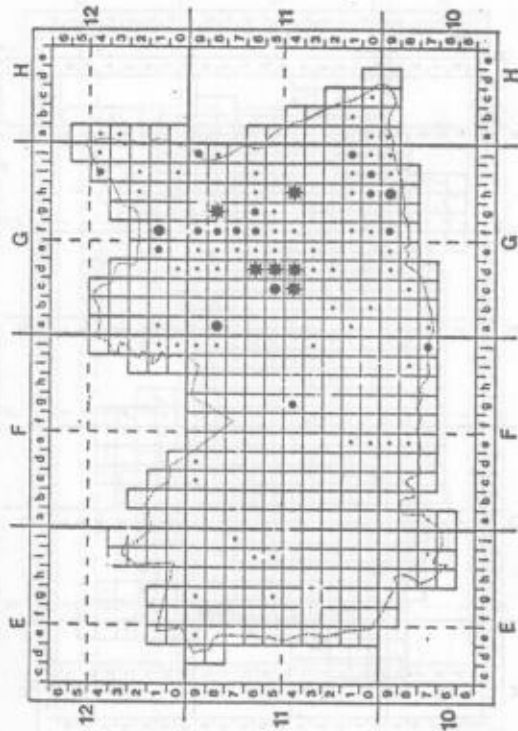
En riksomfattande presentation av 1976 års atlasverksamhet i Sverige kommer som vanligt i Vår Fågelvärld under våren.

Symboler i figur 2-7:

- säkerställd häckning (indio 11-20)
- trolig häckning (indio 5-10)
- möjlig häckning (indio 1-4)
- arten ej observerad i rutan

Svensk Fågelatlas Västmanland

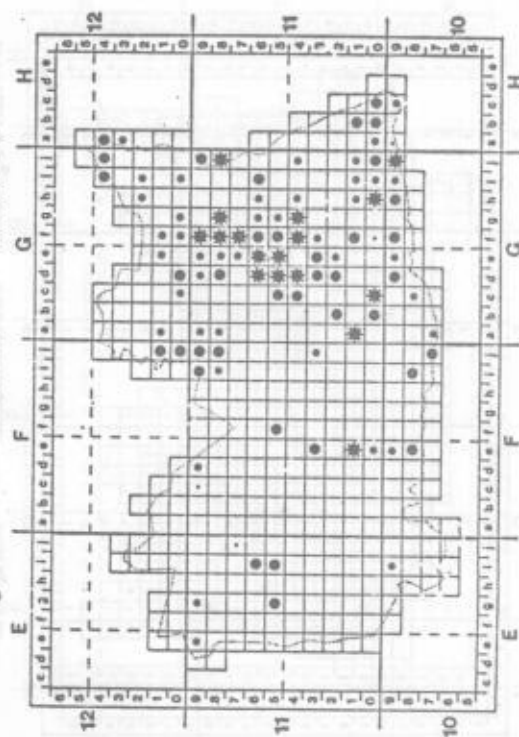
Rutans storlek 5x5 km

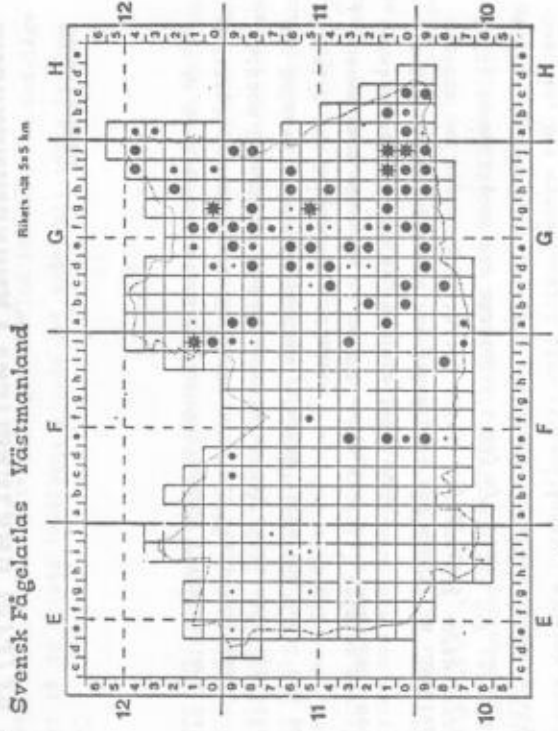
Figur 2. Svarthakedopping.

Svensk Fågelatlas Västmanland

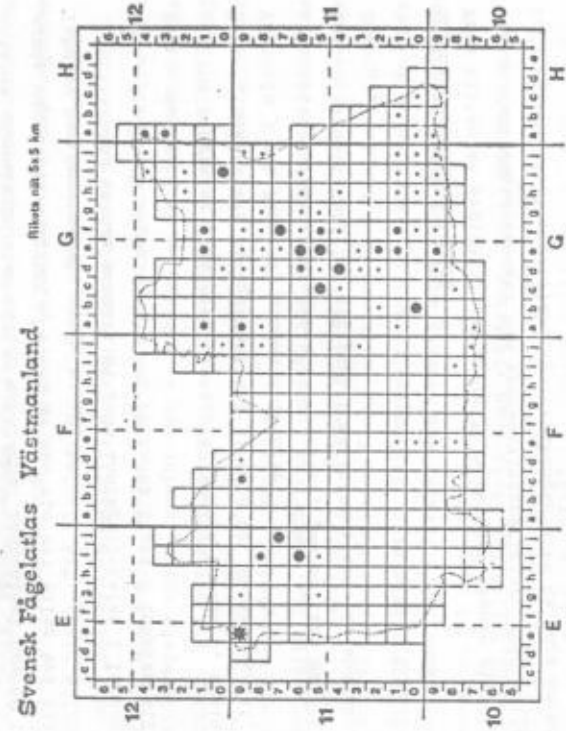
Rutans storlek 5x5 km

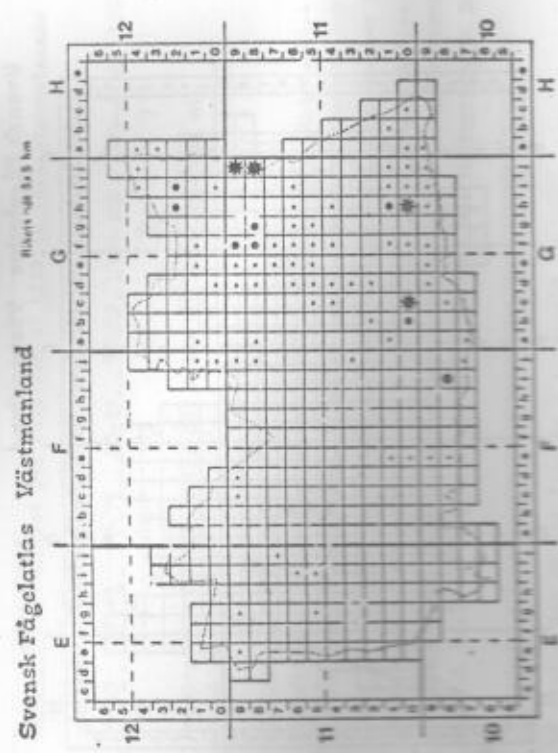
Figur 3. Ormvråk.

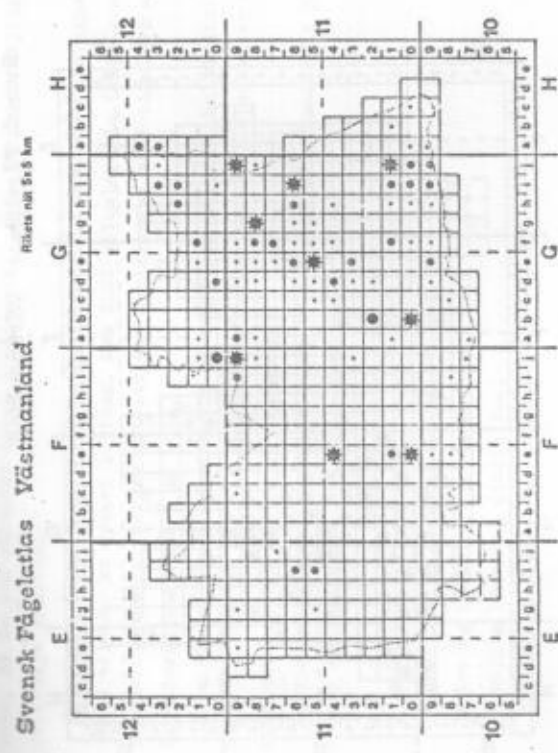
Figur 6. Törnsångare.

Figur 7. Bergfink.

Figur 4. Rapphöna.

Figur 5. Backsvaia.